

trésor nieuws

Informatieblad over het Trésor
Natuurreservaat in Frans-Guyana

Nummer **34**
oktober 2011

Nieuwe plantensoorten
pag. 6

Tweede inventarisatie van
vissen in Trésor pag. 10

Voortzetting onderzoek
koolstofopslag pag. 16

Van de redactie

Een innovatief project van Trésor ontvangt een WNF-subsidie

Deze zomer ontving de Stichting Trésor een bijzondere subsidie van € 8000 van het Wereld Natuur Fonds in Nederland. Deze bijdrage is bestemd voor een nieuw initiatief van de Association Trésor, namelijk het opzetten van de cursus Tropische Flora voor de drie Guyana's.

Wij van de stichting zijn er best een beetje trots op dat dit project door het Wereld Natuur Fonds uit meerdere aanvragen werd geselecteerd op basis van het innovatieve karakter ervan. De Stichting Trésor ondersteunt dit initiatief nog eens extra uit bijdragen van u als donateur voor het bedrag van € 2500.

De cursus is bedoeld voor medewerkers van reservaten en natuurbeschermingsorganisaties. Deelnemers krijgen een training in het op de juiste wijze verzamelen van materiaal in het veld en dit materiaal te documenteren. Verder worden zij wegwijds gemaakt in herbarium- en literatuurgebruik. Dit alles om vooral jonge mensen ter plaatse een betere opleidingsmogelijkheid te bieden en daardoor een bijdrage te leveren aan de natuurbeschermingsinitiatieven in deze landen.

De cursus zal dit najaar voor het eerst worden gegeven.

Website onbereikbaar

Onze website, www.tresorrainforest.org, draait op de zwaarbeveiligde computers (servers) van Universiteit Utrecht. Dit is een serviceverlening van de universiteit aan Trésor. Begin september heeft de universiteit nieuwe servers in gebruik genomen en bij het overzetten van de website van Trésor deden zich onverwachte complicaties voor. De site is daardoor een paar dagen niet bereikbaar geweest. Onze excuses daarvoor.

Colofon

Trésor Nieuws

verschijnt 3 x per jaar en wordt gratis toegezonden aan de donateurs van de Stichting Trésor.

Redactie

Vijko Lukkien en Eric Augusteijn

Redactie-adres

Universiteit Utrecht, dep. biologie
Postbus 80084, 3508 TB Utrecht
Tel. (030) 253 74 36
Fax (030) 251 83 66
E-mail: bio.tresor@uu.nl

Op dit adres kunt u ook adoptie-vierkante meters en cadeaucertificaten aanvragen. Gaat u verhuizen? Geef uw adreswijziging door aan ditzelfde adres.

Bank

Bankrekening 78.47.36.618
t.n.v. Stichting Trésor, Utrecht.
IBAN NL44 TRIO 0784 7366 18
BIC: TRIO NL 2U - Triodos Bank Zeist

Website

www.tresorrainforest.org
Webmaster: Eric Augusteijn
E-mail eric@augusteijn.net

Vormgeving

Conny Groenendijk
Communicatie & Vormgeving
Universiteit Utrecht

Omslag

Hypsoboas boans, een boomkikker
Foto: RNR Trésor

Druk

Zuidam Uithof

Oplage

1900 exemplaren

Dit blad is gedrukt op Evolve.

K.v.K. Utrecht

41187239

Inhoudsopgave

Volgend jaar weer een Trésorreis	3
Nieuwe soorten gevonden in Trésor	6
Trésor herbergt een bijzondere rijkdom aan vissen	10
Educatieve zomeractiviteiten in Trésor	13
Berichten uit het regenwoud	15
Het vervolgonderzoek naar koolstofopslag in het regenwoud	16
Legaten en periodieke uitkeringen	19
Dank u wel	21
Interview met Ad Havermans	22
Hoe kunt u Trésor steunen	24

A photograph of a boat on a river in a tropical landscape. The boat is in the center, moving away from the viewer. The river is surrounded by lush greenery and hills. The sky is blue with some clouds. The overall scene is peaceful and scenic.

Wim Hoogbergen

Volgend jaar weer een Trésorreis

foto's Eric Augusteijn, Trésorreis 2011

Onze slaappleaats in het Kawmoeras

25 februari - 18 maart 2012 (data onder voorbehoud)

In het aprilnummer van Trésor Nieuws heeft een uitgebreid verslag gestaan van de donateursreis 2011. Voor wie nog niet in de gelegenheid was die boeiende reis te maken: in 2012 wordt deze opnieuw georganiseerd. Om niet elk jaar exact dezelfde reis aan te bieden, hebben wij een aantal zaken gewijzigd. Allereerst vertrekken we drie weken later, omdat het in maart gemiddeld wat minder regent en ook de kans om zeeschildpadden hun eieren te zien leggen dan groter is. We hebben de hoogtepunten van de reis natuurlijk gehandhaafd en we blijven dit jaar ook langer in het Trésorgebied.

3

Middenklasse hotels en hangmatten

De reis is tevens iets luxer geworden. We slapen wat vaker in middenklasse hotels met airco en warme douches. Daarnaast besteden we dit jaar meer aandacht aan het kustgebied van Suriname met onder andere een bezoek aan de oeverbossen van het Cotticagebied. De idylle van het primitieve hebben we echter niet uit de reis geschrapt. In het Cotticagebied slapen we in een Marrondorp en we blijven nu twee nachten op het Kawmoeras. De avontuurlijke zesdaagse reis in een korjaal naar het binnenland is natuurlijk gehandhaafd. En ja, minimaal één nacht slapen we in een hangmat. Net als in vorige jaren zal de studiereis onder leiding staan van Vijke Lukkien en de antropoloog Thomas Polimé.

U slaapt negen keer in middenklasse hotels (drie keer in Paramaribo, vijf keer in Cayenne en één keer in Saint-Laurent). Ook de twee nachten op Frederiksdorp

hebt u uw eigen tweepersoonskamer. De nachten in het Cotticagebied en in Awala-Yalimapo slapen we met meer personen in een lodge. Op het Kawmoeras slapen we twee nachten met zijn allen op een boot en tijdens de jungletocht vier keer in huisjes en één keer in een hangmat-carbet.

Suriname

De drieweekse reis voert ons door Suriname, Frans-Guyana en het grensgebied tussen beide landen: het gebied waar de Okanisi Marrons (Ndyuka) wonen langs de Marowijne en Tapanahoni. Na aankomst op Pangel International Airport reizen we naar Paramaribo, waar we zullen slapen in het Eco-Resort. De dag erna brengen we een bezoek aan de ruïnes van de Jodensavanne en gaan we slapen op de 18e-eeuwse plantage Frederiksdorp. We zijn hier twee nachten. Dat geeft ons de gelegenheid in een smalle boot door

Aan de maaltijd in de lodge bij Awala-Yalimapo

4

- ▶ de achterpolders van deze plantage naar het strand van de Atlantische Oceaan te varen. Het gebied is een vogelparadijs. Dat geldt ook voor plantage Peperpot waaraan we de vierde dag een bezoek zullen brengen. Het is een vrij authentieke plantage, waar de koffie- en cacaoaanplant nog aanwezig is. Peperpot is sinds een jaar voor een deel in het bezit van het Wereld Natuur Fonds. Vanwege zijn unieke flora en fauna moet deze plantage voor de Surinamers een soort functie krijgen die Trésor heeft voor de Frans-Guyanezen. De laatste twee nachten van onze kleine week Suriname slapen we in het Cotticagebied bij de Okanisi-Marrons ('bosnegers') van het Cotticagebied. Zij wonen in oeverbossen met een overweldigende natuur.

Naar Frans-Guyana

Daarna steken we de Marowijne over, waar we de eerste nacht in Frans-Guyana zullen slapen vlakbij het inheemse ('indianen'-) dorp Awala-Yalimapo, beroemd om zijn zandstranden met zeeschildpadden. De dag daarna verkassen we naar Cayenne, de hoofdstad van Frans-Guyana, waar we het mooie hotel La Chaumière (met airco, warme douches, mooie tuin en zwembad) als uitgangspunt hebben voor vier dagtochten naar het Trésorgebied. Van daaruit gaan we ook naar Kourou om met een catamaran naar de Îles du Salut (Duivelseilanden) te varen, waar de Franse overheid

lange tijd dwangarbeiders 'huisvestte' (Dreyfus, Papillon). Ook zijn we twee nachten op een drijvend carbet in het Réserve Naturelle des Marais de Kaw.

Korjaaltocht op de Marowijne

Op het eind van de tweede week reizen we naar Saint-Laurent-du-Maroni, de koloniale kustplaats aan de Franse kant van de Marowijne. De volgende dag beginnen we aan onze zesdaagse tocht per korjaal over de Marowijne, Lawa en Tapanahoni. Ons einddoel is de plaats Moitaki, boven de Gaanolo-vallen vlakbij Diitabiki, de hoofdplaats van de Okanisi Marrons. We moeten door verschillende stroomversnellingen. Deze tocht is niet extra spannend of bijzonder gevaarlijk. We worden gevaren en de bootslieden zijn deskundig. We slapen op de Marowijnetocht meestal in hutten met bedden, maar de liefhebbers kunnen ook een hangmat opknopen. In het Marrondorp Grand Santi aan de Lawa zal iedereen de hangmat in moeten. Uiteraard kunnen we altijd een bed regelen, voor wie dit echt niet ziet zitten.

Op de donderdagmiddag van de derde week van onze studiereis komen we terug in Paramaribo, welke stad we op vrijdag nader zullen verkennen. Op zaterdagavond vliegen we terug naar Nederland, waar we op zondagmorgen aankomen.

Bij het entreegebouw van Trésor

Op het botanische pad van Trésor

In korjalen door het oerwoud

Hotel La Chaumière bij Cayenne

Kosten en aanmelding

Het is mogelijk uw reis met een week uit te breiden. U kunt advies van ons krijgen hoe u deze week zou kunnen invullen.

De prijs voor de studiereis bedraagt € 3200. Het is bijna een all-inclusive reis. Alleen de drankjes bij de maaltijden in hotels (dus niet die tijdens picknicks, het Kawmoeras en de zesdaagse tocht naar het binnenland) dient u zelf te betalen. We hebben altijd ruim voldoende water bij ons. Voor het visum komt er nog € 40 bij en we laten u € 30 storten in een fooienpot. De toeslag voor een eenpersoonskamer (in hotels) bedraagt € 250. Zie voor een uitgebreide beschrijving van de reis:

www.san-reizen.com en www.tresorrainforest.org

Opgave liefst zo spoedig mogelijk bij Wim Hoogbergen, 030-656 75 43, e-mail: w.hoogbergen@uu.nl

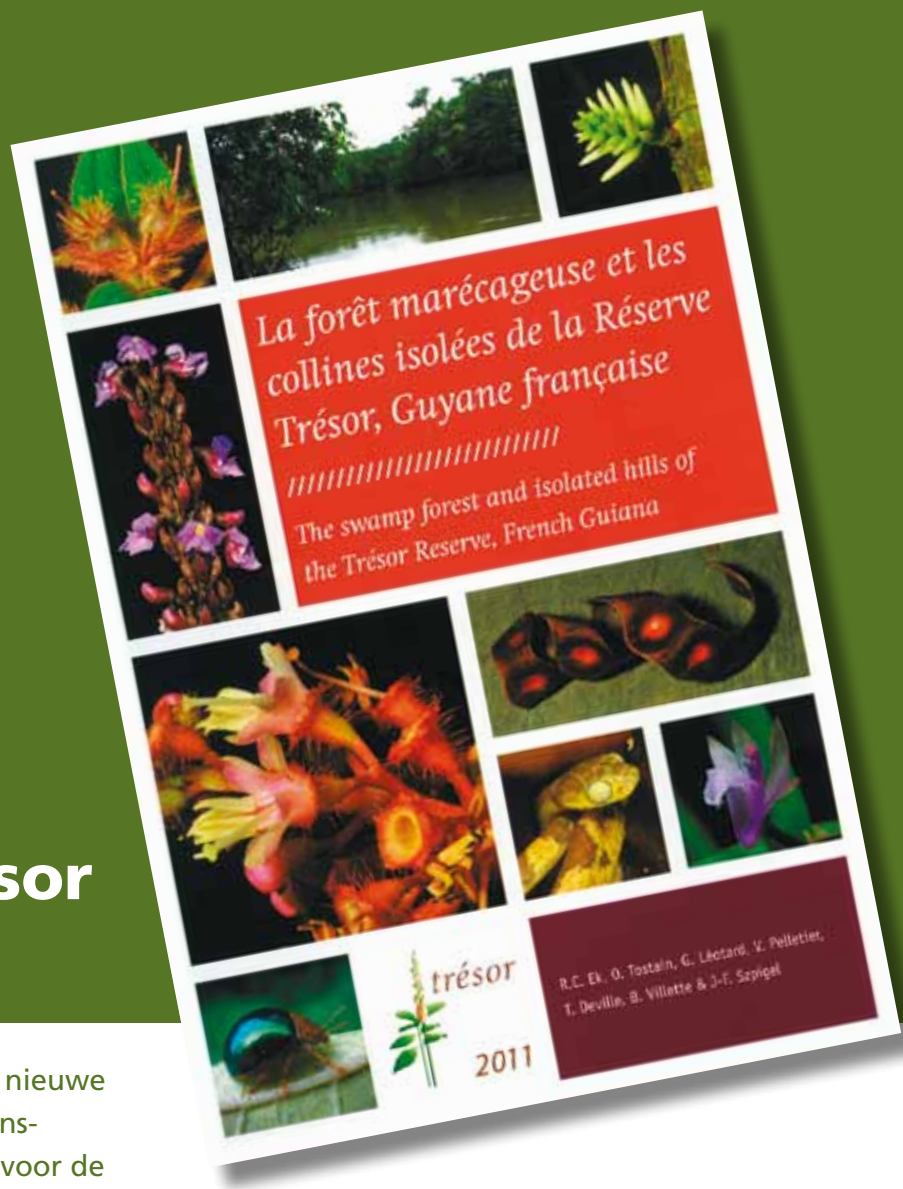

Het programma omvat niet alleen ploeteren door een nat bos

Vijko Lukkien

Nieuwe soorten gevonden in Trésor

Foto's: Olivier Tostain en Vincent Pelletier

6

Onderzoek in 2010 in Trésor levert veel nieuwe soorten op voor ons reservaat, voor Frans-Guyana en waarschijnlijk ook een paar voor de wetenschap.

In Trésor Nieuws 32 (oktober 2010) berichtte Olivier Tostain (voorzitter van de Association Trésor) al over de eerste resultaten van het botanische onderzoek in de oeverbossen langs de grensrivier de Orapu en op twee heuvels die geïsoleerd in het savannegebied van ons reservaat liggen.

Dit onderzoek is in de periode juni tot december 2010 onder leiding van mevrouw Renske Ek uitgevoerd door Olivier Tostain, onze boswachters Benoît (Ben) Villette en Jef Szpigel en de heren Guillaume Léotard, Tanguy Deville en Vincent Pelletier.

Het onderzoek leverde niet alleen nieuwe plantensoorten op. Kévin Pineau (vogelkenner en penningmeester van de Association Trésor) maakte in Trésor Nieuws 33 (april 2011) melding van de ontdekking van een bijzondere vogelsoort in het savannegebied, de Zwarte manakin. Deze Zwarte manakin bleek niet alleen de eerste ontdekking van deze soort in het Trésor reservaat te zijn, maar was ook nog niet eerder waargenomen in Frans-Guyana!

Deze zomer voltooide Renske Ek het rijk geïllustreerde eindrapport over dit onderzoek, met de titel: 'La forêt marécageuse et les collines isolées de la Réserve Trésor, Guyane française' (Ek et al. 2011).

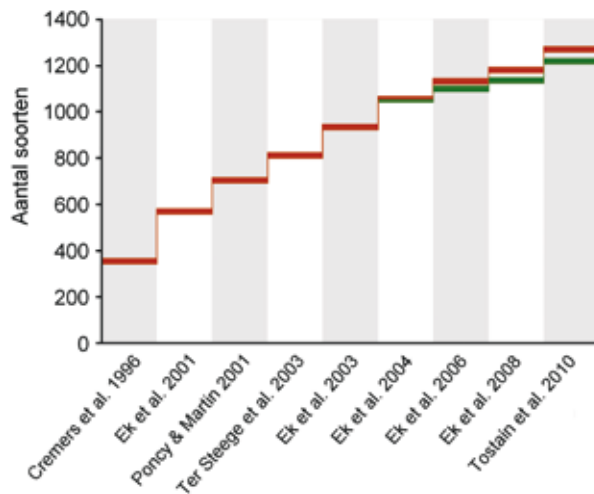
In dit rapport is een schat aan gedetailleerde informatie te vinden over de resultaten van het onderzoek. Het is bovendien voorzien van een cd met prachtig fotomateriaal dat ter beschikking is gesteld door Olivier Tostain.

Zoals Renske Ek in haar eindrapportage vermeldt, kan dit botanisch onderzoek in de oeverbossen langs de rivier de Orapu en op de geïsoleerd gelegen heuvels (foto 1) beschouwd worden als een afsluiting van een totaal programma (opgenomen in het beheerplan van het reservaat), waarin nu alle vegetatietypen aan een eerste onderzoek zijn onderworpen.

In de inleiding van het rapport vermeldt zij dat de oeverbossen ruim 30% van het totale oppervlak van het reservaat (2464 hectare, zonder de latere uitbreidingen) beslaan en de geïsoleerde heuvels slechts 1,5%. Uit eerder onderzoek (Ek et al. 2000) was al naar voren

1 Een deel van de savanne met de geïsoleerde heuvels rechts boven, in de schaduw van een wolk.

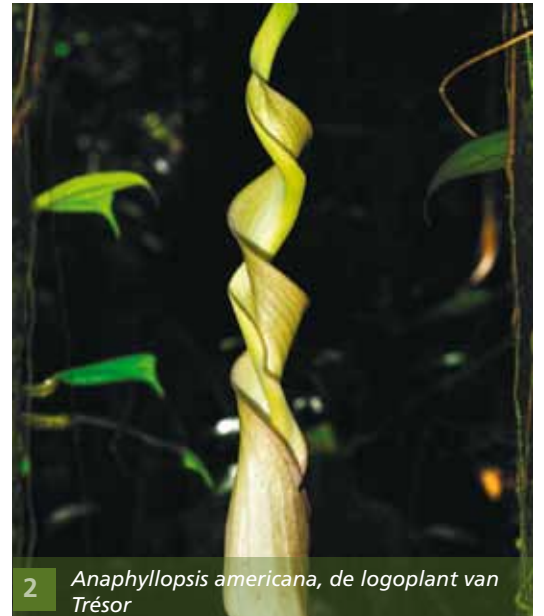
Figuur 1 Bij iedere expeditie in Trésor worden nieuwe planten gevonden. Dat zal zo doorgaan totdat de lijn horizontaal loopt. In groen de aantallen na actualisering en verificatie

gekomen dat in het bostype op deze geïsoleerde heuvels plantensoorten voorkomen die niet elders in het reservaat worden aangetroffen.

Het oeverbos was eigenlijk, voordat dit laatste onderzoek plaatsvond, nog grotendeels onbekend terrein. Wel was al eerder bekend dat deze oeverbossen het biotoop vormen van de 'logoplant' van de Stichting Trésor, de *Anaphyllopsis americana* (foto 2).

Het veldwerkteam onder leiding van Olivier Tostain bezocht in totaal vijf keer het onderzoeksterrein en wel in de maanden juni, augustus, september en december. Hierdoor kon een vrij compleet beeld van de voorkomende plantensoorten worden verkregen en in totaal werden in de onderzoeksperiode 363 plantencollecties verzameld. Hiervan behoorden er 111 tot de familie van de Orchidaceae!

Tot op heden heeft dit onderzoek 101 nieuwe soorten toegevoegd aan de totale lijst van gevonden plantensoorten in het Trésor reservaat waardoor de teller van soorten nu op 1233 staat.

2 *Anaphyllopsis americana*, de logoplant van Trésor

3 *Astrocaryum rodreguisei*, een zeldzame palmsoort

4 *Paypayrola confertiflora*

Zeker 55 soorten uit deze lijst zijn zeldzaam en/of beschermd of endemisch (beperkt in de verbreiding tot een relatief klein en plaatselijk gebied).

Niet al het verzamelde materiaal kon tot op heden op naam worden gebracht. Hierdoor mogen we verwachten dat in de nabije toekomst nieuwe soorten aan de lijst voor Trésor kunnen worden toegevoegd.

Duidelijk is bovendien dat iedere onderzoeksexpeditie tot op heden steeds een groot aantal nieuwe soorten heeft opgeleverd voor ons reservaat. Hieruit mogen we concluderen dat het Trésor reservaat niet alleen bijzonder rijk is aan soorten maar ook dat de lijst van soorten zeker nog niet compleet is (figuur 1).

Op de geïsoleerde heuvels verzamelde het team in totaal 98 plantencollecties, waaronder materiaal van 50 vertegenwoordigers van de familie van de Orchidaceae.

5 *Heterotaxis villosa*

6 *Pleurothallis aristata*

7 *Bromelia agavifolia*

8 Tot de bijzondere soorten die hier zijn gevonden behoren onder andere een zeldzame palmsort, *Astrocaryum rodreguiseii* (foto 3) en een aanvankelijk onbekende vertegenwoordiger uit de familie van de Violaceae van het geslacht *Paypayrola* met bijna witte bloemen (foto 4). Na het verschijnen van het onderzoeksrapport, konden twee specialisten hem op naam brengen, het blijkt te gaan om de *Paypayrola confertiflora*, een zeker niet algemene soort, maar al wel bekend voor de Guyana's.

Daarnaast zijn voor het reservaat twee nieuwe orchideeënsoorten gevonden: de zeldzame *Heterotaxis villosa* (foto 5) en de al even fraaie *Pleurothallis aristata* (foto 6). Tenslotte is ook nog het voorkomen van een *Bromelia* (*Bromelia agavifolia*) vastgesteld, die slechts in een beperkt verspreidingsgebied in Frans-Guyana voorkomt (foto 7).

In de oeverbossen langs de rivier de Orapu deed het onderzoeksteam nog meer bijzondere vondsten, waarvan tenminste één een soort betreft van het geslacht *Polygala* (Vleugeltjesbloemen) die zeer waarschijnlijk nieuw is voor de wetenschap (foto 8).

Daarnaast kon men een aantal soorten determineren die niet alleen nieuw zijn voor het Trésor reservaat, maar zeer waarschijnlijk ook nieuw voor Frans-Guyana en in

een enkel geval zelfs voor de drie Guyana's. Dit laatste geldt voor een vertegenwoordiger van de familie van de Rubiaceae (Koffiefamilie), namelijk de soort *Malanea martiana* (foto 9).

In de oeverbossen zijn zeker drie soorten gevonden die zeer waarschijnlijk nieuw zijn voor Frans-Guyana. Dit zijn één vertegenwoordiger van de familie van de Apocynaceae, *Himatanthus phagedaenicus* (foto 10) en twee orchideeën, *Encyclia guianensis* (foto 11) en *Epidendrum linearidiforme* (foto 12).

Van een saprofyt (plant zonder bladgroen, die zich voedt met behulp van een schimmel), een vertegenwoordiger van de familie van de Gentianaceae, namelijk *Voyria aurantiaca* (foto 13) is zeer waarschijnlijk in ons reservaat voor het eerst een foto gemaakt.

Terugkijkend op de resultaten van dit onderzoek kunnen we zeker zeggen dat het veel heeft toegevoegd aan de kennis van de botanische rijkdom van het Trésor reservaat en dat door Renske Ek en het team van Olivier Tostain uitstekend werk is verricht.

Ref.:

Ek, R.C., B.G. Bordenave, R. Sluiter & E.C. van der Knaap. 2000. The floristic composition and vegetation structure of the Trésor Reserve, French Guiana/ Inventaire de la composition floristique et de la structure de la végétation de la Réserve Trésor, Guyane française. Internal report, Utrecht University.
Ek, R.C., O. Tostain, G. Léotard, V. Pelletier, T. Deville, B. Villette _ J-F Szpigel. 2011. La forêt marécageuse et les collines isolées de la Réserve Trésor, Guyane française/ The swamp forest and isolated hills of the Trésor reserve, French Guiana. Internal report, Utrecht University.

8

Een nieuwe soort (?) van het geslacht *Polygala*

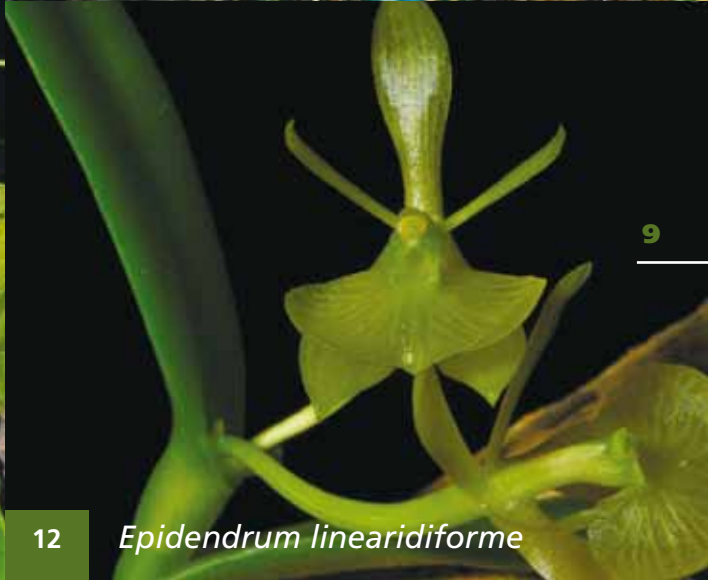
11

Encyclia guianensis

9

Malanea martiana

9

12

Epidendrum linearidiforme

10

Himatanthus phagedaenicus

13

Voyria aurantiaca

Loricaridae (Ancistrus cf. leucostictus) zijn merkwaardige vissen die veel voorkomen in de snelstromende delen van kreek en rivieren

Benoît Villette, Hélène Guillen

Trésor herbergt een bijzondere rijkdom aan vissen

Foto's: RNR Trésor

10

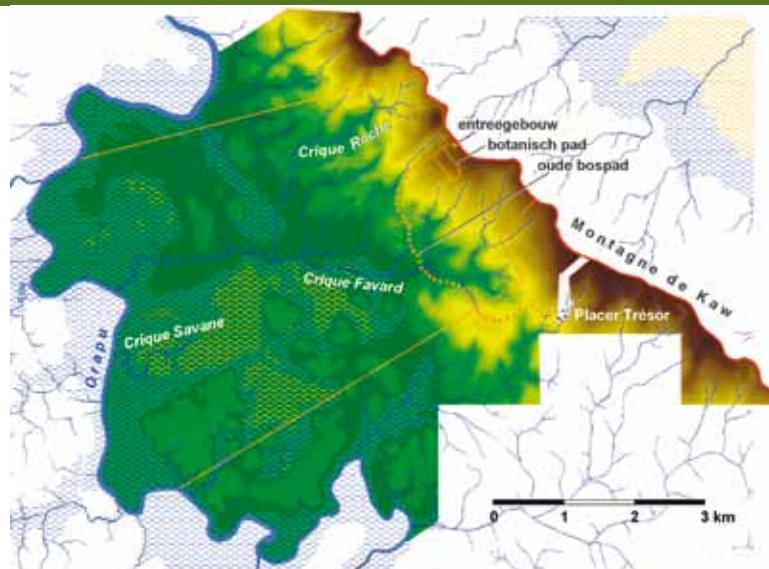
Tweede inventarisatie vissen in het Trésorreservaat, september 2011

In december 2009 is de eerste ichtyologische (vissen-) inventarisatie uitgevoerd op het terrein van het natuurreservaat Trésor, waarbij het voorkomen van 29 soorten kon worden aangetoond (zie TN30). Deze lijst leek ons zeer onvolledig, gezien andere inventarisaties in soortgelijke gebieden, en vooral ook omdat het onderzoek destijds niet onder optimale omstandigheden kon worden uitgevoerd wegens zware stortregens, waardoor er weinig gegevens verzameld konden worden. Om deze redenen wilde het team van het reservaat het onderzoek opnieuw uitvoeren om de lijst van vissen aan te vullen.

Zeven dagen lang heeft een team van het onderzoeksbureau BIOTOPE o.l.v. Frédéric Melki, ichtyoloog, gespecialiseerd in de vissen van de Guyana's, verschillende plaatsen van het reservaat onderzocht, samen met de boswachters.

De plaatsen die bij deze tweede inventarisatie aan bod zijn gekomen waren in 2009 niet of nauwelijks onderzocht:

- De benedenloop van twee kreek die uitmonden in de Orapu (Crique Favard en Crique Savane). Het betreft diep water met veel afzetting en een zeer modderige bodem, sterk beïnvloed door getijdebewegingen.

- De Crique Roche, een boskreek die een heel bijzondere habitat vormt door een reeks grote en kleine watervallen en grote rotsbekkens. Door de aan de oppervlakte komende lateriet-rots is het een zeldzaam voorkomend biotoop op de Montagne de Kaw.
- de Crique Favard waar die het oude bospad naar het Placer Trésor kruist, dus een heel stuk stroomopwaarts van het gebied dat in 2009 is onderzocht. Het is een gebied waar veel kleine stroompjes samenkomen met kreek en een breder bed vormen.

Tegen de stroom in op de Orapu op weg naar de mondingen van de krekens van het reservaat.

Met deze onderwatercamera kunnen we 'in situ' opmerkelijke opnamen maken.

Er zijn in totaal 52 soorten geïdentificeerd tijdens het onderzoek op deze drie plaatsen. Met het blote oog van bovenaf en onder water met een duikbril, om snel een indruk te krijgen van de populaties. Vervolgens door vangsten met schepnetten, fuiken, netten of hengels. In Frans-Guyana bestaan soorten die morfologisch heel dicht verwant zijn en slechts een nauwkeurig onderzoek van de gevangen soorten maakt het mogelijk ze te onderscheiden.

Het is belangrijk zowel overdag als 's nachts onderzoek te doen. De nachtsoorten, in het bijzonder de meervalachtigen en de sidderalen, laten zich overdag niet zien. Voor een volledige inventarisatie zijn nachtwaarnemingen dus onontbeerlijk.

Bijna alle gevangen vissen zijn geïdentificeerd en weer losgelaten. Slechts enkele zijn bewaard om de soort te kunnen vaststellen.

In combinatie met de gegevens van december 2009 hebben we nu in totaal 54 soorten en dat is een heel interessant aantal, gezien de beperkte breedte van de waterwegen en de relatief geringe omvang van het stroomgebied van de krekens in Trésor.

Het is opmerkelijk dat tijdens de inventarisatie een grote garnalensoort, *Macrobrachium carcinus*, veelvuldig is aangetroffen in de Crique Roche en alleen daar. Het is voor het eerst dat deze soort, bekend van de Antillen en enkele plaatsen in Zuid-Amerika (tussen Mexico en Brazilië), is gevonden in Frans-Guyana. Deze ontdekking geeft aan hoe bijzonder de Crique Roche is in vergelijking met andere waterwegen en geeft ook aan dat de waterkwaliteit van dit gebied uitstekend is. ►

De pataka (*Hoplias malabaricus*) is een van de belangrijkste roofvissen van de kreek van het reservaat. Deze is na identificatie weer vrijgelaten

Helogenes marmoratus, een kleine nachtelijke meerval

Krobia aff. guianensis, een cichlide die endemisch is in Frans-Guyana

Michel Boudry toont de sporehoopjes van een varen.
(*Bolbitis semipinnatifida*).

Benoît Villette, Hélène Guillen

Educatieve zomeractiviteiten in Trésor

Themarondleidingen in Trésor tijdens de grote vakantie

De Association Trésor heeft, evenals vorig jaar, deskundigen op een specifiek biologisch onderwerp gevraagd bezoekers rond te leiden om ze andere aspecten van het reservaat te laten zien dan die gewoonlijk door de boswachters worden belicht.

In juli en augustus 2011 stonden de volgende vijf thema's op het programma: Vogels, Bomen en houtkwaliteit, Oriëntatie in het woud, Varens en tenslotte Kleinere dieren.

Vogels

Doel van de eerste rondleiding was om meer te weten te komen over vogels. Thomas Luglia, actief vrijwilliger van GEPOG (Groupement d'étude et de protection des oiseaux de Guyane) beet op zaterdag 23 juli de spits af met een rondleiding in drie delen.

Om zeven uur in de ochtend werden de bezoekers verwelkomd en konden zij om te beginnen vanaf een vast observatiepunt op het terras van het entregebouw met verrekijkers vogels waarnemen. Van hieruit lieten zich toekans, buidelspreeuwen, tangara's, buizerds, enz. bewonderen. Na een welverdiend kopje koffie met biscuits als ontbijt werd er een korte PowerPoint presentatie getoond om uitleg te geven over de populatieschommelingen van de voorkomende vogelsoorten in het regenwoud. Daarna volgde een beknopte voordracht over wat er speciaal op dit gebied in het reservaat wordt gedaan, met name door het vogelringonderzoek. Vervolgens konden de deelnemers tijdens de wandeling over het botanisch pad nog een paar vogelsoorten zien in de ondergroei van het bos.

Bomen en houtkwaliteit

Op woensdag 27 juli verzorgde Olivier Brunaux, ingenieur bij Staatsbosbeheer een rondleiding met als thema de bomen en de eigenschappen van hout van de diverse soorten bomen die o.a. geschikt zijn voor de houtindustrie. De deelnemers werd getoond hoe je aan de hand van kenmerken zoals de schors, de vruchten of bladeren, van iedere soort iets over de kwaliteiten van het hout kunt leren. De wandeling moest helaas voortijdig afgebroken worden vanwege een zware regenbui, zodat ieder van ons zijn toevlucht moest zoeken in het entregebouw.

Oriëntatie in het woud

Op zaterdag 6 augustus gaf Benoît Jambu, gediplomeerd gids langeafstandswandelingen, samen met de twee boswachters van het reservaat een presentatie over oriëntatie in het bos oftewel hoe gebruik je een kompas, GPS, en wat doe je in je rugzak voor je begint aan een korte tocht door het dichte bos. Speciaal voor deze gelegenheid hadden zij een spel ▶

Olivier Bruneaux over hout.

Benoît Jambu: wat gaat er mee in de rugzak?

Marguerite Delaval vertelt over vleermuizen.

- bedacht waarbij per groep met gebruikmaking van GPS bepaalde bomen langs het pad of figuren van dieren die van te voren op het pad waren neergezet moesten worden gevonden. Alle drie de groepen is het gelukt hun schat te vinden, soms met hulp van de gidsen, als de GPS niet exact genoeg was. Omdat dit zo'n leuk spel is, gaan we het verder ontwikkelen, zodat we het ook kunnen gebruiken bij rondleidingen van gezinnen met kinderen.

Varens

Op zaterdag 13 augustus, liet Michel Boudry, deskundige op het gebied van varens (Pteridofyten), voor het tweede jaar achtereenvolgens de bezoekers kennis maken met de verschillende soorten varens langs het botanisch pad van Trésor. De verschillende verschijningsvormen die deze groep van sporenplanten te bieden heeft passeerden de revue: kleine boomvarenachtige soorten, grondvarens en epifyten. Een *Bolbitis semipinnatifida*, een grote varen uit de ondergroei, had een prachtig vruchtbaar blad met sporenhooptjes, een verschijnsel dat lang niet altijd bij ieder blad van deze soort wordt gezien. Deze rondleiding is ontegenzeggelijk de meest specialistische die werd aangeboden aan een publiek dat meestal niet in de gelegenheid is zich in zulke thema's te verdiepen.

Kleine dieren

Bij de laatste rondleiding, op vrijdag 19 augustus, werd ruimschoots aandacht besteed aan de kleinere dieren die in ons reservaat voorkomen. Er werd een nachtelijke excursie georganiseerd in twee delen: het eerste deel werd verzorgd door Marguerite Delaval, deskundige op het gebied van vleermuizen en conservatrice van het natuurreservaat Nouragues. Het tweede deel werd door Christian Marty verzorgd, een zeer veelzijdig natuurkenner, die vooral geïnteresseerd is in reptielen

en in het onderzoek van de kleine dieren in Frans-Guyana, met name die soorten die min of meer gevaarlijk kunnen zijn.

Eerst liet Marguerite de verschillende soorten vleermuizen zien op grote foto's. Vervolgens demonstreerde zij hoe een batdetector werkt. Dit apparaat zet namelijk ultrasone trillingen om in een frequentie die hoorbaar is voor het menselijk oor. Met een computerprogramma worden vervolgens de frequentiepatronen van de opgenomen geluiden zichtbaar gemaakt. Hierdoor is het mogelijk de soorten te identificeren aan de hand van de geluiden die zij hebben voortgebracht. Dit onderzoek staat nog in de kinderschoenen in Frans-Guyana. Er zijn tot nu toe ruim honderd soorten geteld, maar welk specifiek geluid elke soort voortbrengt is nog niet bekend.

Daarna nam Christian het over en werden de deelnemers uitgenodigd langs het botanisch pad vogelspinnen, schorpioenen, zweepspinnen, duizendpoten, amfibieën, hagedissen en slangen te zoeken die veelvuldig gefotografeerd werden.

Voor herhaling vatbaar

Deze rondleidingen waren een groot succes, iedereen was enthousiast over de vele ontdekkingen. De plaatselijke deskundigen hebben gratis hun medewerking verleend, wij danken hen hartelijk voor hun vrijwillige inzet voor het leven in het reservaat.

De nieuwe uitrusting van het reservaat, een gloednieuwe auto en een boot met motor waardoor we vaker de oever van de Orapu kunnen verkennen.

Benoît Villette, Hélène Guillen

Berichten uit het regenwoud

Informatiefolder Trésor

Het Regionaal Natuurreservaat (RNR) Trésor heeft nu een folder om het publiek in Frans-Guyana op de hoogte te brengen van zijn bestaan. WWF-Frans-Guyana heeft ons een financiële bijdrage verleend in het kader van hun steun aan de beschermde gebieden in de drie Guyana's. De folder is een in drieën gevouwen A4-tje met veel plaatjes. Het publiek kan er belangrijke informatie in vinden over het reservaat, zoals hoe je er

komt, het botanisch pad en de milieueducatieve projecten in het reservaat. Kévin Pineau, voorheen boswachter en nu penningmeester van de Association heeft dit project geleid. Ontwerp en uitvoering is van Guillaume Feuillet van Kayenstore.

Een nieuwe auto en een bootje

Onze Peugeot Partner moest na jaren van trouwe dienst worden vervangen. Dat was mogelijk door meerdere giften: van zowel de Regionale Raad van Frans-Guyana die ons dit jaar substantieel heeft gesteund als van de Stichting Trésor die ons opnieuw te hulp is geschoten, zoals ze bij de minste moeilijkheid pleegt te doen. Het is een Peugeot Partner nieuwe generatie, hij is zandkleurig en draagt het logo van het reservaat al.

Kort geleden hebben we ook een kleine boot aangeschaft om onze boswachterstaken te kunnen uitvoeren aan de zuid- en westkant van het reservaat op de rivier de Orapu zoals voorgeschreven in het beheerplan. Voorheen leenden we altijd een vaartuig van derden waardoor we onze tochten lang van te voren moesten plannen. Nu is het team van het reservaat voorzien van een Pelican kano, met plaats voor drie personen, waaraan een 4-tact Suzukimotor van 5 pk kan worden gehangen.

Een deel van het veldwerkteam: studenten en botanici van CIRAD voor het entree gebouw van het Trésor Reservaat. Van links naar rechts: Ariane Laporte-Bisquit, Pascal Petronelli, Petrus Naisso, Alexandra Mitsiou.

Ariane Laporte-Bisquit en Alexandra Mitsiou, masterstudenten van de Bèta faculteit (Biologie), Universiteit Utrecht

Het vervolgonderzoek naar koolstofopslag in het regenwoud

Foto's: Benoît Villette

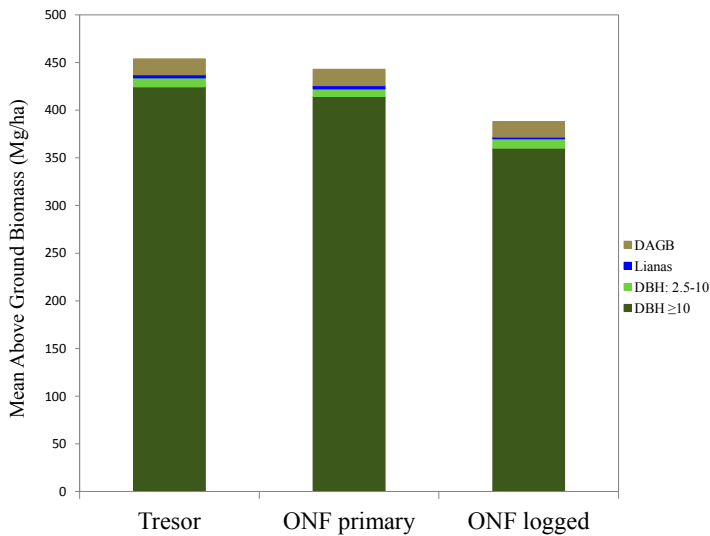
16

Het doel van de Stichting Trésor is de regenwouden in Zuid-Amerika te beschermen door middel van concrete projecten, zoals de bescherming van het Trésor Natuur Reservaat in de Montagne de Kaw, Frans-Guyana. De Stichting heeft in de afgelopen jaren daarnaast ook diverse wetenschappelijke onderzoeksprojecten ondersteund, met betrekking tot de voorkomende biodiversiteit en de koolstofcyclus van regenwouden. Binnen de opdracht van onze masterstudie aan de Universiteit Utrecht kregen we de geweldige kans om een onderzoeksproject uit te voeren samen met het Trésor Natuur Reservaat in Frans-Guyana.

Wij zijn twee internationale masterstudenten: Alexandra Mitsiou uit Griekenland studeert Ecologie en Beheer van Natuurlijke Hulpbronnen en Ariane Laporte-Bisquit uit Frankrijk studeert Duurzame Ontwikkeling. Dit onderzoeksproject was de tweede stap in het pioniersproject dat in 2010 is uitgevoerd door twee masterstudenten van de Universiteit Utrecht, Anna Duden en Ineke Roeling. Een verslag hiervan is te vinden in het vorige nummer van Trésor Nieuws (TN 33). Het doel van ons onderzoeksproject was om de plaatselijke variaties in en het effect van de houtkap op de bovengrondse biomassa en koolstofvoorraden in Frans-Guyana te bestuderen. De opzet van ons onderzoek is sterk gekoppeld aan de internationale bezorgdheid over de uitstoot van CO₂, veroorzaakt door ontbossing en bosdegradatie en de op handen zijnde maatregelen om dit te voorkomen, samengevat onder de aanduiding REDD (Reduced Emission (by avoided) Deforestation en Degradation) . Het concept van REDD

is om financiële stimuleringsmaatregelen te verschaffen om ontwikkelingslanden te helpen hun bossen te beschermen in plaats van te exploiteren. Om ervoor te zorgen dat het REDD-mechanisme effectief is, zal het op de eerste plaats noodzakelijk zijn om een nauwkeurige inschatting te maken van de koolstofvoorraden die opgeslagen zijn in de bovengrondse biomassa van de regenwouden. Ons onderzoeksproject heeft daarom tot doel om het huidige begrip van twee factoren die de bovengrondse biomassa van Frans-Guyana beïnvloeden te ontwikkelen: regionale variatie in bostypen en het effect van selectieve houtkap in de bestaande bossen.

Voor dit onderzoeksproject hebben we gedurende een periode van vier maanden (februari tot mei 2011) veldwerk uitgevoerd in de Montagne de Kaw, waar ook het Trésor reservaat ligt. We hebben in die periode samengewerkt met verschillende organisaties en onderzoekscentra in Frans-Guyana: de Association Trésor,

Figuur 1 Bovengrondse biomassa in het Trésor Reservaat, ONF primair bos en ONF selectief gekapt bos.

DAGB: Dode Bovengrondse Biomassa; Lianas: biomassa van lianen; DBH (2.5 - 10): Bovengrondse Biomassa van kleine bomen met DBH tussen 2,5 en 10 cm; DBH (≥ 10): Bovengrondse Biomassa van grote bomen met DBH ≥ 10 cm.

Data van: Duden & Roeling, 2010; Laporte-Bisquit & Mitsiou, 2011.

Ariane Laporte-Biquit (links) en Alexandra Mitsiou meten de Diameter op Borst Hoogte (DBH) van een boom in het Trésor Reservaat.

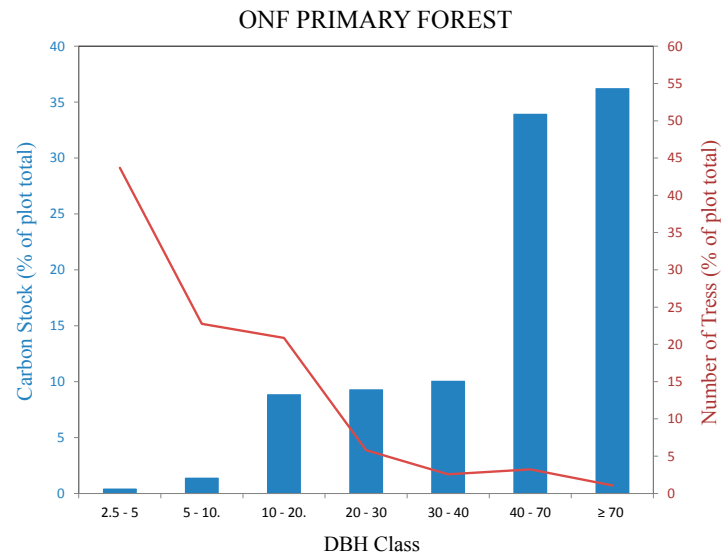
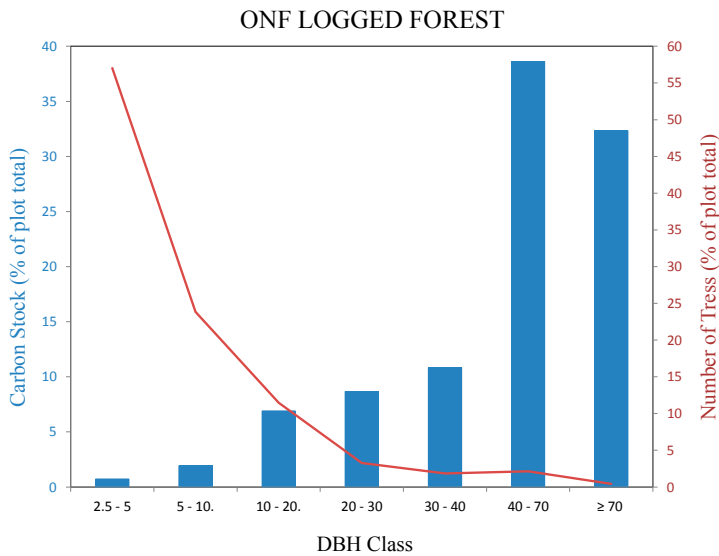
het Franse Staatsbosbeheer (ONF), het Franse Agrarisch Onderzoekscentrum voor Internationale Ontwikkeling (CIRAD), Onderzoekscentrum voor Ecologisch onderzoek van de bossen in Frans-Guyana (EcoFoG) en WNF Frans-Guyana. Bij onze aankomst in februari met onze begeleider Vijko Lukkien, werd een overeenkomst tussen deze partijen ondertekend om deze gevarieerde samenwerkingsovereenkomst officieel te maken. Wij zijn bijzonder dankbaar voor alle hulp en advies die wij ontvangen hebben van deze organisaties tijdens de uitvoering van ons onderzoeksproject. We waren erg onder de indruk van de betrokkenheid bij ons project en de welwillendheid om ons te helpen en te laten deelnemen in hun kennis, gegevens en apparatuur. Voor het verzamelen van gegevens voor het onderzoeken van koolstofvoorraden hebben wij de aangepaste Gentry-plot methode gebruikt die ons sterk werd aangeraden door CIRAD en EcoFoG. Dit is een methode waarbij op gestandaardiseerde wijze steeds stukken bos worden uitgezet (inclusief voldoende herhalingen) in het veld, waarbinnen de metingen worden gedaan. Metingen zijn gedaan aan de hoogte van de bomen (in de verschillende 'plots') en van de Diameter op Borst Hoogte (DBH). Dit in totaal van ongeveer 3.000 (!) bomen op drie verschillende boslocaties: Het Trésor Reservaat, een primair bos en een deel gekapt (selectief) bos binnen een gebied van het Franse Staatsbosbeheer (ONF). Deze metingen werden

gebruikt voor de berekening van de bovengrondse biomassa en koolstofvoorraden op elke boslocatie.

De belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek kunnen worden samengevat in figuren 1 en 2. Over het geheel genomen, werden in vergelijking met het ONF primair bos grotere bovengrondse biomassa en bijgevolge grotere koolstofvoorraad gevonden in het Trésor Reservaat, hetgeen eens te meer de prioriteit voor het bosbehoud van het Trésor Reservaat onderstreept (figuur 1).

De belangrijkste bijdragen aan de totale koolstofvoorraad worden geleverd door de grote bomen met een Diameter op Borst Hoogte (DBH) groter of gelijk aan 10 cm. Bovendien werd aangetoond dat houtkapactiviteiten zowel de koolstofvoorraad als de bosstructuur beïnvloedt (figuur 2). De belangrijkste verklaring van deze uitkomst van ons onderzoek bleek de verwijdering van grote bomen uit het bos door boskapactiviteit te zijn (figuur 2). Tenslotte toonde het onderzoek met betrekking tot de regionale variatie in bostypen in Frans-Guyana aan dat, hoewel de bovengrondse biomassa binnen een bepaalde regio varieert, er geen grote verschillen zijn tussen de verschillende boslocaties.

Tijdens ons veldwerk op de Montagne de Kaw verbleven wij in het entreegebouw van het Trésor Reservaat met

Figuur 2 Effecten van selectieve kap op de bovengrondse structuur van het bos. Data van: Duden & Roeling, 2010; Laporte-Bisquit & Mitsiou, 2011. (Tress moet Trees zijn)

► de twee boswachters Jef Szpigel en Benoît Villette. Jef en Ben namen deel aan ons veldwerk en hielpen ons met alle praktische zaken die hiermee samenhangen. Ze hebben niet alleen veel bijgedragen aan de uitvoering van ons onderzoek, maar ze hebben gedurende ons hele verblijf in Frans-Guyana ook hun passie voor de natuur en de dierenwereld met ons gedeeld. Werken in het tropisch regenwoud was een opwindende ervaring afgezien van de moeilijkheden zoals de gehele dag werken met doorweekte kleren in de tropische regen. We hebben de kans gehad om slangen en apen te zien tijdens ons werk in het veld en te ervaren hoe het is om in een tropisch regenwoud te werken omringd door soms dodelijke slangen en spinnen, maar ook prachtige kikkers en indrukwekkende grote bomen. Het verblijf in het entreegebouw van het Trésor Reservaat was zowel een avontuur als een prettige ervaring. We zullen nooit de namiddagen met 'ti-punch' (een lokaal drankje) na het werk vergeten terwijl we papegaaien en toekans over ons hoofd zagen vliegen en de nachtelijke wandelingen op zoek naar kikkers en slangen met Ben en Jef onder het geschreeuw van brulapen. We hadden het geluk om veel diersoorten in het wild te ontmoeten, zoals verschillende mooie kikkers, kaaimannen, kleine apen zoals de Saimiri en Tamarin, de beroemde lederschildpad en de zeldzame slangen Anaconda en Boa constrictor. Terugkijkend op het leven en het veldwerk in Frans-Guyana kunnen we zeggen

dat het zonder twijfel een spannende ervaring en een waar avontuur was. We houden allebei geweldige herinneringen over aan dit ongelofelijke verblijf van vier maanden in Frans-Guyana.

Tot slot willen we hier graag een aantal mensen bedanken die hebben bijgedragen aan het succes van ons project. Op de eerste plaats zouden we graag de mensen van het Trésor Reservaat bedanken en in het bijzonder Héléne Guillen voor haar hulp met praktische zaken en haar gastvrijheid en de twee boswachters Ben en Jef voor de mooie momenten die we met hen hebben doorgebracht en ook voor hun onmisbare hulp en kennis. De mensen van CIRAD, Christopher Baraloto en Lilian Blanc en ook Pascal Petronelli en Petrus Naisso voor hun waardevolle hulp bij ons onderzoeksproject. Stephan Guitet en Bernard Perrin van ONF voor het delen van gegevens en ondersteuning in ons onderzoek. Tenslotte zouden we graag de Nederlandse financieringsorganisaties (Van Eeden fonds, K.F. Hein, Alberta Menega en Miquel fonds) bedanken voor de belangrijke financiële ondersteuning zonder welke dit onderzoeksproject niet mogelijk was geweest. Bovendien zijn we onze begeleiders, Pita Verweij en Vijko Lukkien, bijzonder dankbaar voor hun constante ondersteuning en hulp gedurende het project.

Harm Teijen, oud-notaris en adviseur van de Stichting Trésor

Legaten en periodieke uitkeringen

Dagelijks verdwijnt er tropisch (regen-)woud, en daarmee wordt het voortbestaan van veel soorten planten en dieren voortdurend bedreigd, ook van soorten waarvan wij het bestaan nog niet eens kennen. Bovendien is het zeker dat met het verdwijnen van deze bossen ook een belangrijke aanslag wordt gedaan op het natuurlijke regulatiemechanisme van deze bossen op ons klimaat.

De oprichters van Stichting Trésor waren zich daar ruim 15 jaar geleden van bewust. Zij meenden dat bescherming van de regenwouden de hoogste prioriteit verdient.

19

Hoe kunt u een steentje bijdragen aan het behoud van tropische regenwouden?

Daarvoor zijn er meerdere mogelijkheden, eenvoudige en wat ingewikkelder, zoals deze ook steeds op de achterzijde van Trésor Nieuws worden genoemd.

Een heel simpele manier is dat u, als donateur van onze stichting, dit blad na lezing doorgeeft aan een buur, kennis of familielid.

Of breng ons Trésorproject in Frans-Guyana en straks misschien het nieuwe project Peperpot in Suriname eens ter sprake op een verjaardagsfeestje! En schenk de jarige of jubilaris een donateurschap voor een jaar of een aantal vierkante meters regenwoud. Een origineler en duurzamer cadeau kunt u niet geven!

Een schenking van een geldbedrag kan natuurlijk door overmaking op de bankrekening van de stichting (zie colofon op pag. 2).

Aftrekpost voor de belasting

Indien u het geschonken bedrag van uw belastingaangifte als aftrekpost wilt aanmerken dan moet dit (of samen met eventuele andere giften, het totaal bedrag) tenminste 1% van uw drempelinkomen bedragen. Als maximum mag u 10% van het drempelinkomen voor aftrek in aanmerking nemen. Bij berekening van de aftrekbare giften moeten zowel de inkomens van u en uw eventuele fiscale partner, als de door u beiden gedane giften worden samengeteld.

Een andere mogelijkheid om de Stichting Trésor in haar werk te ondersteunen is het schenken van een periodieke uitkering (p.u.) Dit geeft U een fiscaal voordeel, omdat voor deze giften geen beperkingen gelden aan het in aftrek te brengen bedrag zoals bij de andere schenkingen. ►

- Wel moet aan een aantal andere voorwaarden worden voldaan:
- de verplichting tot betaling van de periodieke uitkering moet bij notariële akte worden vastgelegd en wel voor tenminste 5 jaar (bij eerder overlijden stopt de uitkering);
 - er moet sprake zijn van vaste en gelijkmatige uitkeringen die tenminste éénmaal per jaar worden betaald.

Voor de stichting is het natuurlijk prettig gedurende een aantal jaren van financiële steun verzekerd te zijn.

De notariskosten die verbonden zijn aan het opmaken van een akte, nodig voor een schenking van een periodieke uitkering, worden door de Stichting Trésor voor haar rekening genomen. De schenking moet dan wel minimaal € 120,- per jaar bedragen.

Kosten voor een eventuele volmacht vallen daar niet onder.

Legaten

Tenslotte kunt u de stichting ná uw overlijden een bepaald bedrag (legaat) toekennen of de stichting tot (mede-)erfgename benoemen. Dat moet dan in een testament geregeld worden.

Over de schenkingen of erfstellingen die door de stichting zijn ontvangen is, ongeacht de grootte van de verkrijging, géén schenk- of erfbelasting verschuldigd. De stichting is namelijk door de Belastingdienst geregistreerd als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Zoals u ziet, genoeg mogelijkheden om het belangrijke werk van de Stichting Trésor te steunen. Samen kunnen wij echt een steentje bijdragen aan het behoud van de natuurlijke rijkdom van deze aarde.

Voor vragen en/of meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat van de Stichting Trésor. Zo nodig wordt u voor een gratis advies doorverwezen naar de notaris van de stichting, mr. H.A. Teijen.

Kringloop Centrum Eemnes steunt Trésor

Sinds 1997 ondersteunt Kringloop Centrum Eemnes (KCE) de Stichting Trésor. De aanleiding was een artikel over Trésor in de regionale krant de Gooi- en Eemlander. In dit artikel stond o.a. het volgende:

'Een onderzoeker in Indonesië vond in de schors van een boom een stof, die in de reageerbuis korte metten maakte met het aids-virus. Hij ging terug om meer schors te halen, maar de boom was al weg. Gekapt, met alles eromheen. En tot in de wijde omtrek was er nergens meer zo'n boom te vinden'.

Door de aankoop van Trésor werd een stukje tropisch regenwoud in Frans-Guyana veilig gesteld voor behoud van dit tropisch regenwoud en voor onderzoek. Dit sprak ons aan en op basis hiervan is Trésor op de donatielijst gekomen.

Kringloopcentrum Eemnes is gestart in 1994. Eerst in een nissenhut en later in het huidige pand aan de Zuidersingel 4 in Eemnes. Vanaf de eerste dag wisten de inwoners van Eemnes en omstreken de kringloopwinkel te vinden. Hergebruik van alle goederen, werkgelegenheid en ondersteuning van

kleinschalige projecten zijn de doelstellingen van Kringloopcentrum Eemnes. Trésor is een van de vijftien projecten die ieder jaar worden ondersteund.

Wat hebben de Kringloop en Trésor met elkaar gemeen? Wij van de Kringloop proberen artikelen een langere levensduur te geven en Trésor probeert het tropisch regenwoud te behouden. Wanneer wij langer en zuiniger omgaan met onze goederen is de kans groter op het behoud van onze aardbol. En zo werken we beiden op verschillende manieren, maar met eenzelfde doel. Toekomst voor mens, dier en plant op de planeet: Aarde.

Hymenocallis tubiflora

Pipasi Jeurissen

Dank u wel!

Naar aanleiding van het verschijnen van het vorige nummer van Trésor Nieuws (TN 33) mochten wij gelukkig weer veel blijken van steun van u ontvangen in de vorm van bijzondere initiatieven en/of donaties. Juist door deze bijdragen van trouwe donateurs wordt het werk van onze Stichting voor het behoud van regenwouden mogelijk gemaakt.

Wij zijn u hiervoor bijzonder erkentelijk.

Daarnaast willen wij in deze rubriek die personen, organisaties en bedrijven noemen en hartelijk dank zeggen voor de bijzondere giften en hulp die wij de afgelopen maanden ontvingen, zoals het bestuur en de vrijwilligers van de Utrechtse Biologen Vereniging voor het verzorgen van de verzending van Trésor Nieuws. Ook onze vertalers en onze webmaster Eric Augusteijn. Verder de organisatie Ficus Forever en Biohrma bv. voor hun jaarlijkse bijdrage en voor hun promotionele activiteiten.

Een bijzonder woord van dank aan KPMG accountants NV, speciaal de heer A. Zoetbrood en collega's, die al sinds de oprichting van de Stichting onze jaarrekening geheel om niet verzorgen!

De Botanische Tuinen van de Universiteit Utrecht zijn we bijzonder erkentelijk voor het feit dat de heer Eric Gouda geheel belangeloos voorziet in de aanmaak van grafische etiketten voor de botanische route in het Trésor reservaat!

Nog steeds zijn wij ook zeer verheugd dat steeds meer donateurs hun auto en of hun vliegvlucht CO₂-neutraal maken door hun bijdrage aan het Trésor reservaat.

Bijzondere donaties ontvingen wij ook van:

De heer en mevrouw J.W.G. Pfeiffer-Emden, de Congregatie van de Dominicanessen te Doenrade, mevrouw C. Birnie, de heer en mevrouw F.R.F. van Rijswijk-Loot, de heer P. Mollevanger, de heer en mevrouw Slegers-Schillebeeckx, de heer Smittenberg en mevrouw Postma, de heer Pfeiffer en mevrouw Van Galen, de heer en mevrouw B. van Leusen-Wedema, de heer Reinders en mevrouw De Lange, de heer A.D. Verhoeff, mevrouw De Kruif-Bouman, de heer en mevrouw Berendsen, de heer B.J. de Lange, mevrouw T. Hesper, de heer F. Roestenberg en mevrouw A. Roestenberg-Sinn, de heer Ten Hertog en mevrouw Greefhorst.

Tenslotte nog een extra 'Dank u wel' voor mevrouw A. van Dijk-Versfelt!

Ad Havermans: 'liever een vierkante meter Trésor dan een boekenbon of een fles wijn'

Interview

door **Eric Augusteijn**

foto: Eric Augusteijn

22

Op de website van Stichting Trésor kunnen bezoekers adoptie-vierkante-meters cadeau doen. De vrijwilliger die deze aanvragen verwerkt is het opgevallen dat steeds weer dezelfde naam opduikt: iemand die vierkante meters aangeboden krijgt door organisaties waarvoor hij een lezing heeft gehouden. Die naam is Ad Havermans.

Wie is Ad Havermans en wat heeft hij van doen met Trésor?

Ad Havermans is geen onbekende. In Trésor Nieuws 28 van mei 2009 schreef hij het verslag van de donateursreis van dat jaar. Met een oud-collega had hij in Utrecht de HOVO-cursus Suriname en Frans-Guyana bezocht en toen hij ontdekte dat daar een reis aan vastzat, probeerde hij direct drie weken vrij te krijgen van de directeur van de Fontys Economische Hogeschool in Tilburg, waar hij als docent werkzaam is. Met een beroep op zijn 40-jarig onderwijsjubileum lukte dat uiteindelijk en zo ontdekte hij Trésor

Onderwijs carrière

In zijn woning in Weert, waar zijn vrouw Mariëtte ons voorziet van koffie en vlaai, vertelt Ad Havermans over zijn carrière.

Als 20-jarige onderwijzer startte hij zijn loopbaan in 1968 in Bergen op Zoom op wat toen nog de Lagere School heette. Maar hij wilde meer en hij pakte een studie op. De liefde voor de natuur was hem met de paplepel ingegeven. Hij herinnert zich dat hij als klein manneke met zijn vader om 5 uur 's morgens vanuit Roosendaal, waar het ouderlijk gezin woonde, naar de Kalmthoutse hei ging om naar korhoenders te kijken. Eigenlijk had hij dan ook bioloog willen worden. Helaas werd hij uitgeloot voor de biologiestudie, waarna hij koos voor de fysische geografie, met de bedoeling later

wellicht over te stappen op biologie. Echter, de fysische geografie ging hem boeien, vooral door het lezen van het standaardwerk voor dat vak, *Les Pays Tropicaux* van de geograaf Pierre Gourou. Het was ook dit boek dat zijn interesse in de tropen opwekte.

De liefde voor biologie bleef en na zes jaar in het lager onderwijs te hebben gewerkt verhuisden Ad en zijn vrouw naar Rotterdam, waar hij schoolbioloog werd op een kinderboerderij in Lombardijen. In die tijd rondde hij zijn studie af en hoewel hij in Rotterdam met veel plezier werkte ging hij in 1976 in op een aanbod om aardrijkskundeleraar te worden op het Bisschoppelijk College in Weert. Zo verhuisden zij naar Limburg, waar ze nog steeds wonen.

Vier jaar later deed zich een nieuwe uitdaging voor.

Ad Havermans is kind aan huis in het Weerter Natuur- en Milieucentrum.

Er zou een tweede lerarenopleiding in het zuiden gestart worden en wel in Sittard. Een nieuw opgerichte vakgroep aardrijkskunde moest een heel programma vanaf de grond opbouwen. Die kans op iets nieuws kon Ad niet laten lopen. Hij solliciteerde, werd aangenomen en reisde 20 jaar lang op en neer tussen Weert en Sittard. In de loop van die jaren verlegden zijn taken zich steeds meer van het lesgeven (vooral in de fysische geografie) en contact met studenten naar het organiseren van projecten. Als echte onderwijsman vond hij dat jammer. Inmiddels was de lerarenopleiding in Sittard opgegaan in Fontys hogescholen en toen Ad de kans kreeg om in Tilburg deel te nemen aan het opzetten van de nieuwe opleiding International Business and Languages nam hij de kans waar om een aantal jaren ontzettend leuk pionierswerk te doen. Zo is hij nu al weer tien jaar docent aan de Fontys Economische Hogeschool in Tilburg.

Lezingen over duurzaamheid

Naast zo'n carrière kan geen ruimte zijn voor hobby's, zou men denken. Bij Ad werkt dat anders. Hij is natuurgids bij het IVN, verzorgt gidsentrainingen en houdt lezingen, vaak in het prachtige Natuur- en Milieucentrum De IJzeren Man, even buiten Weert. Die lezingen hebben vooral betrekking op duurzame ontwikkeling, vooral gezien vanuit de systeem-aarde-

kant. Ze kunnen gaan over klimaatverandering, tropisch regenwoud, met mondiale veranderingen samenhangende problemen, ook de economische en sociale kant daarvan. Maar evengoed kan het een keer gaan over stuifzand, de Weerter Bergen of het Weerterbos.

Na de donateursreis van 2009 heeft hij de reünie voor de medereizigers in het centrum georganiseerd en daar heeft hij zijn Trésorlezing uitgeprobeerd. De keer daarna, voor algemeen publiek, zaten er 160 belangstellenden in de zaal, die is ingericht voor maximaal 120 bezoekers. Hij houdt de lezing nog regelmatig, o.a. voor IVN-groepen en zakenmensen. Hij verzuimt dan niet om te vermelden waar de website is te vinden en op welke wijze men Trésor kan steunen. Gebruikelijk is, dat een spreker als dank een boekenbon of een fles wijn krijgt overhandigd. Zo niet Ad Havermans. Sinds zijn bezoek aan Trésor heeft hij laten uitlekken dat men hem mag bedanken met een of meer vierkante meters Trésor. Hij weet niet precies hoeveel vierkante meters hij nu heeft en schat het aantal op veertig.

Navraag bij de penningmeester van Trésor leert dat er 87 m² op naam van Ad Havermans staan. Waarschijnlijk zal het daar niet bij blijven. In Ad Havermans heeft Trésor een bevlogen ambassadeur!

Eric Augusteijn

Hoe kunt u Trésor steunen?

Foto Eric Augusteijn

Vierkante meters adopteren

U kunt één of meer vierkante meters Trésor 'adopter' voor € 12,50 per m². U ontvangt daarvoor een certificaat en U draagt dan bij in de beheer- en onderhoudskosten van dat stukje Trésor. Ook is het heel eenvoudig om met behulp van internet bankieren regelmatig een bedrag naar Trésor te laten overschrijven. Laat u ons in dat geval wel even weten of u daar iedere keer een certificaat van wilt ontvangen?

Vierkante meters cadeau doen

U kunt één of meer vierkante meters cadeau doen. Van deze mogelijkheid wordt veel gebruik gemaakt, b.v. door grootouders die voor een kleinkind een certificaat bestellen (of omgekeerd). Bedrijven en instellingen laten graag hun groene gezicht zien door certificaten cadeau te geven, in plaats van de obligate fles wijn, b.v. aan een gastspreker.

Automatische incasso beschikbaar.

U kunt het werk van onze stichting ook steunen door ons te machtigen periodiek een door u vast te stellen bedrag van uw rekening te incasseren. Een machtigingskaart kunt u per post aanvragen (Stichting Trésor, Postbus 80084, 3508 TB Utrecht) of per e-mail: bio.tresor@uu.nl

Een project sponsoren

U kunt als particulier of als bedrijf een project geheel of gedeeltelijk voor uw rekening nemen. Wij hebben een lijstje van projecten, waarvan de kosten variëren van enkele honderden tot honderdduizenden euro's.

Bedrijfssponsor worden

U kunt het imago van uw bedrijf een groene uitstraling

geven door sponsor van Trésor te worden. Van bedrijven die een substantiële schenking doen plaatsen wij het logo aan de voet van onze webpagina's, met een link naar de website van uw bedrijf.

CO₂ compenseren

Als u een vliegreis maakt of op andere wijze veel CO₂-uitstoot veroorzaakt, dan kunt u deze compenseren door bij te dragen aan het onderhoud en de uitbreiding van Trésor. Zie onze website voor details over het compenseren van CO₂-uitstoot door vlieguren en autokilometers (www.tresorainforest.org/co2)

Periodieke schenking

Als u notarieel laat vastleggen dat u gedurende minstens 5 jaar een vast bedrag aan Trésor schenkt, dan betaalt u over dat bedrag geen inkomstenbelasting. Schenkt u periodiek € 120 of meer per jaar dan betaalt Trésor de notariskosten. Zie ook Trésor Nieuws 24.

De oude nummers van Trésor Nieuws en meer informatie over deze manieren om Trésor te steunen vindt u op onze website, www.tresorainforest.org onder het kopje 'Financiën'. Natuurlijk kunt u altijd contact met ons opnemen door middel van een briefje naar Stichting Trésor, Postbus 80084, 3508 TB Utrecht, een e-mail naar bio.tresor@uu.nl of een telefoontje naar 030-253 74 36.

Eindejaarspakket

Bent u verantwoordelijk voor het samenstellen van het eindejaarspakket in uw bedrijf? Overweeg dan ook eens om een vierkante meter Trésor aan te bieden!
Bel 030-253 74 36

